

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ กรณีศึกษา : บ้านชวน
ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
PRODUCT DEVELOPMENT FROM HAND-WOVEN FABRICS, CASE
STUDY: BAN CHUAN BAN CHUAN SUBDISTRICT, BAMNET
NARONG DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

¹ประภาศรี ถนอมธรรม

¹Praphasri Thanomtham

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย
Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

praphasri@cpru.ac.th

Received: September 27, 2023; **Revised:** December 12, 2023; **Accepted:** December 26, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือกรณีศึกษา : บ้านชวน ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิและ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขต บ้านชวน ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ คือผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ในการดำเนินธุรกิจของชุมชนบ้านชวน ตำบลบ้าน ชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง มีดังนี้ 1) กลุ่มมีทักษะในการเย็บผ้า 2) สมาชิกกลุ่มมีเวลาว่าง และต้องการสร้างรายได้เสริม 3) วัสดุสามารถ หาได้ในท้องถิ่น จุดอ่อน มีดังนี้ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือเป็นงานฝีมือ ที่ต้องใช้ความ ละเอียดในการทำ อาจทำให้ใช้เวลา 2) สมาชิกในกลุ่มยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ หรือตกแต่ง ดัดแปลง ในรูปแบบต่าง ๆ 3) ขาดความรู้ในการคิดต้นทุน 4) ขาดความรู้ในการทำ

บัญชี 5) ขาดบรรจุกัญท์ที่สวายนาม และปัจจัยแวดล้อมภายนอก โอกาส มีดังนี้ 1) มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ และ 2) สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ : Page Facebook อุปสรรค 1) เศรษฐกิจตกต่ำ กำลังซื้อของประชาชนลดลง 2) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย และ 3) มีคู่แข่งจำนวนมากในตลาด ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ กรณีศึกษา :บ้านชวน ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จากการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือในชุมชน และทำการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือในชุมชนจนได้ต้นแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือ แล้วนำผ้าทอมือซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการแปรรูป แล้วทำการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ แล้วทำการสังเคราะห์จนได้ต้นแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ คือ ที่เก็บพวงกุญแจ และกล่องใส่ทิชชู ซึ่งสามารถจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนและสามารถส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชุมชนสืบไป

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์, ภูมิปัญญาท้องถิ่น , ผ้าทอมือ

Abstract

The objectives of this research are 1) to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, and threats in the development of hand-woven fabric products. Case study: Ban Chuan, Ban Chuan Subdistrict, Bamnet Narong District. Chaiyaphum Province and 2) To study guidelines for developing products from hand-woven fabrics of the producer group in Ban Chuan District, Ban Chuan Subdistrict, Bamnet Narong District Chaiyaphum Province The sample group used in this research study was community leaders, producers (people who work in processing), distributors, and product buyers. The research results are as follows. The results of the study analyzed the strengths, weaknesses, opportunities, and threats. in business operations of the Ban Chuan community, Ban Chuan Subdistrict, Bamnet Narong District, Chaiyaphum Province It was found that the strengths of the internal environment were as follows: 1) The group had sewing skills. 2) Group members had free time and want to create extra income 3) Materials can be found locally. Weak points are as follows: 1) Developing products from hand-woven fabric into handicrafts. That requires precision in doing It may take time. 2)

Group members lack creativity in inventing or decorating and modifying in various ways. 3) Lack of knowledge in cost calculation. 4) Lack of accounting knowledge. 5) Lack of beautiful packaging and external environmental factors. Opportunities are as follows: 1) Government agencies come to help. 2) Online public relations media: Page Facebook. Threats are as follows: 1) Economic downturn resulting in the purchasing power of the people has decreased 2) there is a lack of modern production technology and 3) There are many competitors in the market. Results of the study of guidelines for developing products from hand-woven fabrics. Case study: Ban Chuan, Ban Chuan Subdistrict, Bamnet Narong District, Chaiyaphum Province. From searching basic information about products processed from hand-woven cloth in the community and held a meeting to brainstorm ideas with stakeholders regarding the design and development of prototype products processed from hand-woven fabric in the community until a prototype was developed for products processed from hand-woven fabric. Then the hand-woven fabric that comes from local wisdom is applied in processing. Then design and develop product prototypes. Then we synthesized it until we got a prototype for developing a product from hand-woven fabric, namely a keychain holder and tissue box which can be sold as community products and create additional income for the community and can promote the conservation of local wisdom to remain with the community forever.

Keyword : Product development, Local wisdom, Hand-woven fabric

บทนำ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงจำเป็นต้องเร่งรัดผลักดันการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยนวัตกรรมและมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการเชิงคุณภาพ เพื่อพลิกฟื้นสถานะทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และผลักดันการพัฒนาสาขาการผลิตที่จะมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะต่อไป โดยเร่งต่อยอดอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและมีความได้เปรียบ โดยการลงทุนวิจัยและพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างนวัตกรรมให้เกิดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืนพร้อมไปกับการสร้างอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคตที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้ากับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก เพื่อลดข้อจำกัด

ด้านขนาดของกำลังซื้อภายในประเทศที่มีแนวโน้มหดตัวลงโดยการผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพปัจจัยการผลิต พร้อมทั้ง ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงผลิตภาพของแรงงาน ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนสู่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง การพัฒนาในระยะต่อไปจึงอยู่ที่การเพิ่มศักยภาพของภาคการผลิต รวมถึงยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการหลักของไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยมุ่งเป้าในการเร่งพัฒนาภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย รายสาขาที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ การยกระดับภาคการเกษตรสู่การผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการเพิ่มผลิตภาพ ลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตสู่อุตสาหกรรมอาหารมูลค่าสูง

(ที่มา : https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf)

การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลผลิตทางการเกษตรของตัวเองได้ โดยความหมายโดยทั่วไปจะหมายถึง การนำผลผลิตทางการเกษตรมาเพิ่มลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นบางอย่างให้ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยจะมีทั้งสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร จะช่วยส่งผลให้ผลผลิตสินค้าทางการเกษตรมีปริมาณไม่ล้นตลาด อีกทั้งยังเสริมสร้างอาชีพใหม่ๆ ในชุมชน และยังสามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าได้อีกด้วย ถือเป็นการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าเกษตรธรรมดาไปสู่การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ได้ การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรสามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่ละวิธีก็มีความเหมาะสมกับชนิดของสินค้าที่แตกต่างกันไป และนอกจากการปรับปรุงเพิ่มมูลค่าตัวผลิตภัณฑ์โดยตรงแล้วนั้น ในปัจจุบันนี้มีหลากหลายวิธีที่ใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอีกเช่นกัน ได้แก่ 1.การสร้างแบรนด์ (Branding) หรือการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า เป็นการทำให้ตลาดรู้จักสินค้าของผู้ผลิต ทำให้เกิดการจดจำว่าสินค้านี้มีคุณภาพอย่างไร มีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งอย่างไร 2.การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่นหรือสร้างสรรค์ คือการสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้สินค้าด้วยบรรจุภัณฑ์ 3. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยการแปรรูปสินค้า (ที่มา : <https://www.arda.or.th/detail/6191>)

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการส่งเสริม สืบทอด และพัฒนามาเป็นเวลายาวนาน พร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานรกรากของชาวไทยซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในรูปของมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นจิตวิญญาณและผลงานที่สามารถมองเห็นได้และส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม เหล่านั้นคือศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค ของประเทศไทยซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ทางศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวิถีความเป็นอยู่ของคนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งที่เป็นเครื่องนุ่งห่มที่เป็นสิ่งทอ เครื่องใช้ที่เป็นเครื่องปั้นดินเผา เครื่องใช้ที่เป็นโลหะทั้งเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องทองลงหิน เครื่องเงิน เครื่องใช้

ที่เป็นไม้ เช่น เครื่องแกะสลักและ เครื่องจักสานรวมทั้งผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของท้องถิ่นที่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยที่ศิลปะ หัตถกรรมเหล่านั้นได้ส่งคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นและความเป็นชาติไทยไว้พร้อมที่จะ ได้รับการสืบทอดและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้ง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป (ทรงคุณ จันทจร และคณะ, 2552)

การทอดผ้าฝ้ายพื้นเมืองของคนไทยนับเป็นภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยผ่านกระบวนการสังเกต ทดลองและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีคุณค่าเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่นให้แก่ลูกหลานจนมาถึงปัจจุบัน นับเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการวิถีการดำเนินชีวิตทางเกษตรกรรมของคนไทยมาแต่อดีตเช่น การปลูกฝ้าย การทอดผ้าฝ้าย การทำนา เป็นการดำเนินวิถีชีวิตที่ต้องใช้ปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายมิได้เป็นเพียงเครื่องนุ่งห่มของคนไทย แต่เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษที่พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ ผ้าฝ้ายย้อมคราม จังหวัดสกลนคร ผ้าฝ้ายทอมือจังหวัดลำพูน ผ้าฝ้ายย้อมโคลนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น (ประภาศรี ถนอมธรรม, 2561)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน โดยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถต่อยอดไปถึงการสร้างรายได้รูปแบบอื่นภายในชุมชน นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังถือเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหวังให้ชาวบ้านในชุมชน ช่วยกันสร้างให้เกิดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตนเองให้เป็น ที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการสร้างกระแสนิยมการใช้สินค้าไทย ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความยากจน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในระดับรากหญ้าอย่างยั่งยืน (จิตพนธ์ ชุมเกตุ, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ กรณีศึกษาบ้านชวน ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อทราบถึงศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางที่จะสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการทอดผ้าให้ดีขึ้นและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการสร้างรายได้ให้ชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ของกลุ่มผู้ผลิตในเขต บ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตในเขต บ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ศึกษารวบรวมข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการสุ่มแบบเจาะจง และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิต จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบรรยาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ ได้แสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนเองอย่างเปิดเผย เพื่อทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการสุ่มแบบเจาะจง และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ศึกษารวบรวมข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการสุ่มแบบเจาะจง และการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบรรยาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ ได้แสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนเองอย่างเปิดเผย และนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชน ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการวิเคราะห์แบบใช้หลักการ SWOT Analysis สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยแวดล้อมภายนอก รายละเอียดดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง

- 1) กลุ่มผู้ผลิตมีทักษะในการเย็บผ้าซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการแปรรูปสินค้า
- 2) สมาชิกกลุ่มมีเวลาว่าง และต้องการสร้างรายได้เสริม
- 3) วัสดุสามารถหาได้ในท้องถิ่น

จุดอ่อน

- 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือเป็นงานฝีมือ ที่ต้องใช้ความละเอียดในการทำ อาจทำให้ใช้เวลาในการผลิตนาน ไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า
- 2) สมาชิกในกลุ่มยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์หรือตกแต่ง ตัดแปลง ในรูปแบบต่าง ๆ
- 3) ขาดความรู้ในการคิดต้นทุน
- 4) ขาดความรู้ในการทำบัญชี
- 5) ขาดบรรจุกิจภัณฑ์ที่สวยงาม

1.2 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก

โอกาส

- 1) มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ
- 2) สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ : Page Facebook

อุปสรรค

- 1) เศรษฐกิจตกต่ำ กำลังซื้อของประชาชนลดลง
- 2) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย
- 3) มีคู่แข่งจำนวนมากในตลาด

2. แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านขวน ตำบลบ้านขวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือในชุมชน แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูล ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือในชุมชน
- 3) ทำการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือในชุมชน แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูล
- 4) ได้ต้นแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือ โดยนำผ้าทอมือซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผ้าทอมือของชุมชน
- 5) ทำการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูล
- 6) ได้ต้นแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ คือ ที่เก็บพวงกุญแจ รูปแบบต่างๆ และกล่องใส่ทิชชู ซึ่งสามารถจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนและสามารถส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ชุมชนสืบไป

อภิปรายผล

วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านขวน ตำบลบ้านขวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้หลักการ SWOT Analysis พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน **จุดแข็ง** มีดังนี้ 1) กลุ่มผู้ผลิตมีทักษะในการเย็บผ้าซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการแปรรูปสินค้า 2) สมาชิกกลุ่มมีเวลาว่าง และต้องการสร้างรายได้เสริม 3) วัสดุสามารถหาได้ในท้องถิ่น **จุดอ่อน** มีดังนี้ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือเป็นงานฝีมือ ที่ต้องใช้ความละเอียดในการทำ อาจทำให้ใช้เวลาในการผลิตนาน ไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า 2) สมาชิกในกลุ่มยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์

หรือตกแต่ง ดัดแปลง ในรูปแบบต่างๆ 3) ขาดความรู้ในการคิดต้นทุน 4) ขาดความรู้ในการทำบัญชี 5) ขาดบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และปัจจัยแวดล้อมภายนอก โอกาส มีดังนี้ 1) มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ และ 2) สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ : Page Facebook อุปสรรค 1) เศรษฐกิจตกต่ำ กำลังซื้อของประชาชนลดลง 2) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย 3) มีคู่แข่งจำนวนมากในตลาดซึ่งสอดคล้องกับ ทรงคุณ จันทระและคณะ (2552) ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่องคุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ท้องถิ่นและแหล่งการผลิตงานศิลปหัตถกรรมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ผ้า และการหล่อหลอมโลหะ เพื่อหาแนวทาง ในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์และส่งเสริมกระบวนการผลิตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ

ด้านการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ของกลุ่มผู้ผลิตในเขตบ้านชวน ตำบลบ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ลินโพธิ์ศาล (2556) ได้ศึกษาถึงแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน การสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตงานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดสกลนครในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมมัดหมี่ลายสร้างสรรค์ ผ้าไหมหางกระรอก ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมลายลูกแก้ว ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าฝ้ายผ้าพื้น ผ้าฝ้ายลายมุก ซึ่งผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและได้เฝ้ากับการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อชุมชนชาวสกลนครมากขึ้น โดยแนวทางในการเพิ่มศักยภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นอยู่กับคำแนะนำในการเลือกใช้วัสดุหรือวัตถุดิบที่มีคุณภาพในการผลิต สนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของอันธิกา ทิพย์จำนงค์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่าการผลิตของกลุ่มผ้าทอ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา เป็นการผลิตเพื่อสร้างรายได้เสริมโดยใช้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนมีจุดขายที่สำคัญ 2 ลักษณะคือ การผลิตเพื่อวางจำหน่ายที่กลุ่ม และการผลิตตาม

คำสั่งของลูกค้า ปัญหาที่พบคือการขาดแคลนเส้นใยและมีต้นทุนสูง แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคตลอดจนส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของผ้าทอพื้นเมืองเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและโอกาสต่าง ๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าผ้าทอมือถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมและถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ควรมีแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่กับคนในชุมชนสืบไป
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของชุมชน ควรศึกษาจากความต้องการกลุ่มเป้าหมาย และต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ และต้นทุนในการผลิต
3. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ควรผลักดันให้ได้รับการพัฒนาให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อส่งเสริมให้สินค้าที่แปรรูปจากผ้าฝ้ายได้รับมาตรฐาน และสามารถพัฒนาสินค้าเพื่อเข้าสู่กระบวนการการค้าการตลาดสุดยอดสินค้า OTOP
4. ศึกษาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ เพื่อก่อให้เกิดรายได้กับชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปพร้อม ๆ กับการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. ม.ป.ป. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. 2560. รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา สินโพธิ์ศาล. 2556. *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดสกลนคร*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 5 ฉบับที่ 9 : มกราคม-มิถุนายน 2556.

- ทรงคุณ จันทจรและคณะ. 2552. *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้*. วันที่ค้นข้อมูล 16 สิงหาคม 2557
<http://www.ocac.go.th/userfiles/cultura920identity-pdf.pof>.
- ประภาศรี ฌโนมธรรมและคณะ. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ของจังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- _____. (2561). *การพัฒนาการผลิตผ้าฝ้ายย้อมโคลนของกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ*. ชัยภูมิ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สกุล วงษ์กาฬสินธุ์. (2553). *การพัฒนาศักยภาพภาพสิ่งทอชุมชนจังหวัดชัยภูมิ*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อันธิกา ทิพย์จำนงค์. (2557). *การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา*. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม-ธันวาคม.

